

ΜΑΘΗΜΑ 49

Η ΠΟΡΚΙΑ ΚΑΙ Ο ΒΡΟΥΤΟΣ

Porcia, Bruti uxor, cum viri sui consilium de interficiendo Caesare cognovisset, cultellum tonsorium quasi unguium resecandorum causa poposcit eoque velut forte elapso se vulneravit. Clamore deinde ancillarum in cubiculum vocatus Brutus ad eam obiurgandam venit, quod tonsoris praeripuisset officium. Cui secreto Porcia «non est hoc» inquit «temerarium factum meum, sed certissimum indicium amoris mei erga te tale consilium molientem: experiri enim volui, quam aequo animo me ferro essem interemptura, si tibi consilium non ex sententia cessisset».

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η Πορκία, η σύζυγος του Βρούτου, όταν έμαθε το σχέδιο του άντρα της να δολοφονήσει τον Καίσαρα (ή: για τη δολοφονία του Καίσαρα), ζήτησε ένα μαχαιράκι (ή: ξυράφι) μανικιουρίστα τάχα για να κόψει τα νύχια της και αυτοτραυματίστηκε μ' αυτό, καθώς της γλίστρησε δήθεν τυχαία. Έπειτα ο Βρούτος, αφού κλήθηκε στην κρεβατοκάμαρά (της) από τα ξεφωνητά των υπηρετριών, ήρθε για να τη μαλώσει, γιατί τάχα (κατά τη γνώμη του) είχε κλέψει την τέχνη του μανικιουρίστα. Σ' αυτόν η Πορκία είπε κρυφά: «αυτό δεν είναι μια ασυλλόγιστη πράξη μου, αλλά μια ξεκάθαρη απόδειξη της αγάπης μου για σένα που μηχανεύεσαι τέτοιο σχέδιο: Θέλησα δηλαδή να δοκιμάσω με πόση ηρεμία θα σκοτωνόμουν με σιδερένιο εργαλείο, αν το σχέδιό (σου) δεν σου πήγαινε κατ' ευχήν».

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

A' κλίση

Porcia –ae: θηλυκό → δεν σχηματίζει πληθυντικό
ancilla –ae: θηλυκό
sententia –ae: θηλυκό

B' κλίση

Brutus –i: αρσενικό → δεν σχηματίζει πληθυντικό
vir, viri: αρσενικό
consilium –ii/-i: ουδέτερο

cultellus –i: αρσενικό
cubiculum –i: ουδέτερο
officium –ii/-i: ουδέτερο
factum –i: ουδέτερο
indiciu(m) –ii/-i: ουδέτερο
animus –i: αρσενικό
ferrum –i: ουδέτερο → δεν σχηματίζει πληθυντικό

Γ' κλίση

uxor –oris: θηλυκό
Caesar –aris: αρσενικό → δεν σχηματίζει πληθυντικό
unguis –is: αρσενικό → αφαιρετική ενικού: **ungue/ungui**
clamor –oris: αρσενικό
tonsor –oris: αρσενικό
amor –oris: αρσενικό

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' κλίση

tonsorius, –a, –um → δεν σχηματίζει παραθετικά
temerarius, –a, –um → **σχηματίζει περιφραστικά παραθετικά**: Σ.Β. **magis temerarius, –a, –um**, Υ.Β. **maxime**
certus, –a, –um → Παραθετικά: Σ.Β. **certior, –ior, –ius**, Υ.Β. **certissimus, –a, –um**
aequus, –a, –um → Παραθετικά: Σ.Β. **aequior, –ior, –ius**, Υ.Β. **aequissimus, –a, –um**

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

suus, sua, sum (κτητική αντωνυμία, γ' πρόσωπο, για έναν κτήτορα)
is, ea, id (οριστική-επαναληπτική)
se (προσωπική, γ' πρόσωπο)
qui, quae, quod (αναφορική)
hic, haec, hoc (δεικτική)
meus, mea, meum (κτητική, α' πρόσωπο, για έναν κτήτορα)
tu (προσωπική, β' πρόσωπο)

talis, talis, tale (δεικτική)
ego (προσωπική, α' πρόσωπο)

ΡΗΜΑΤΑ

1η Συζυγία

reseo, **rescui, resectum**, rescāre → Μτχ. μέλλοντα: **rescaturus**
vulnero, vulneravi, vulneratum, vulnerāre
voco, vocavi, vocatum, vocāre
obiurgo, obiurgavi, obiurgatum, obiurgāre

3η Συζυγία

interficio, interfeci, interfectum, interficēre 3* (ανήκει στα 15 ρήματα σε -io που κλίνονται σαν το cario) → ενεστώτα: **interfice**
cognosco, cognovi, cognitum, cognoscēre
posco, poscisci, poscēre → δανείζεται το σουπίνο από το ρήμα postulo 1: **postulatum**
elabor, elapsus sum, elabi (αποθετικό)
praeripio, praeripui, praereptum, praeripēre 3* (ανήκει στα 15 ρήματα σε -io που κλίνονται σαν το cario)
interimo, interemi, interemptum, interimēre
cedo, cessi, cessum, cedēre

4η Συζυγία

venio, veni, ventum, venīre
moliō, molitus sum, molīri (αποθετικό)
experior, expertus sum, experīri (αποθετικό)

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

sum, fui, —, esse
inquam (ελλειπτικό)
volo, volui, —, velle

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

forte → δεν σχηματίζει παραθετικά
deinde
secreto/secrete → Παραθετικά: Σ.Β. **secretius**, Υ.Β. —
quam
velut (παραβολικό)

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

de (+ αφαιρετική)
causa (+ γενική)
in (+ αιτιατική)
ad (+ αιτιατική)
erga (+ αιτιατική)
ex (+ αφαιρετική)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

cum (χρονικός, ιστορικός-διηγηματικός)
-que (συμπλεκτικός) → χρησιμοποιείται ως εγκλιτική λέξη
quod (αιτιολογικός)
sed (αντιθετικός)
enim (διασαφητικός και αιτιολογικός)
si (υποθετικός)
quasi (παραβολικός-υποθετικός)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Porcia, Bruti uxor, [...], cultellum tonsorium quasi unguium resecandorum causa poposcit:
κύρια πρόταση κρίσεως

poposcit: ρήμα

Porcia: υποκείμενο ρήματος

uxor: ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στο Porcia

Bruti: γενική κτητική στο uxor

cultellum: αντικείμενο ρήματος

tonsorium: ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο cultellum

unguium resecandorum causa: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει σκοπό στο ρήμα poposcit.

Έχουμε υποχρεωτική γερουνδιακή έλξη, γιατί πριν την έλξη η φράση θα είχε ως εξής:

ungues resecandi causa. Θα είχαμε, δηλαδή, εμπρόθετη γενική του γερουνδίου με αντικείμενο σε αιτιατική, που απαιτεί γερουνδιακή έλξη.

unguium: υποκείμενο του γερουνδιακού resecandorum

quasi unguium resecandorum causa: βραχυλογική φράση που εκφράζει παραβολή. Ι

σοδυναμεί με την υποθετική-παραβολική πρόταση: **quasi (Porcia) unguium resecandorum causa**

cultellum posceret: Λειτουργεί ως β' όρος σύγκρισης (α' όρος σύγκρισης είναι η κύρια πρόταση με ρήμα το poposcit). Εισάγεται με τον παραβολικό σύνδεσμο quasi και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η σύγκριση αφορά μια υποθετική πράξη ή κατάσταση. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού (posceret), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (poposcit), για να δηλώσει το σύγχρονο στο παρελθόν.

eoque velut forte elapso se vulneravit: κύρια πρόταση κρίσεως

(Σημείωση: συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη κύρια πρόταση με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο –que)

vulneravit: ρήμα

(**Porcia**): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

se: αντικείμενο ρήματος (άμεση αυτοπάθεια)

eo: αφαιρετική του οργάνου στο ρήμα vulneravit και υποκείμενο της μετοχής elapso

elapso: επιρρηματική αιτιολογική μετοχή υποκειμενικής αιτιολογίας (επειδή προηγείται το velut), συνημμένη στο eo. Δηλώνει το προτερόχρονο. Ανάλυση μετοχής: quod is elapsus esset

forte: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στη μετοχή elapso

cum viri sui consilium de interficiendo Caesare cognovisset: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση, που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το poroscit. Εισάγεται με τον cum τον ιστορικό-διηγηματικό, ο οποίος υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της δευτερεύουσας με την κύρια και δημιουργεί ανάμεσά τους μια σχέση αιτίου και αιτιατού.

Εκφέρεται με υποτακτική, που κάνει φανερό τον ρόλο του υποκειμενικού στοιχείου. Συγκεκριμένα, με υποτακτική υπερσυντελικού (cognovisset), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (poroscit) και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

cognovisset: ρήμα

(**Porcia**): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

consilium: αντικείμενο ρήματος

viri: γενική υποκειμενική/δημιουργού στο consilium

sui: ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο viri

de interficiendo Caesare: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει αναφορά στο consilium.

Έχουμε υποχρεωτική γερουνδιακή έλξη, γιατί πριν την έλξη η φράση θα είχε ως εξής:

de interficiendo Caesarem. Θα είχαμε, δηλαδή, εμπρόθετη αφαιρετική του γερουνδίου με αντικείμενο σε αιτιατική, που απαιτεί γερουνδιακή έλξη.

Caesare: υποκείμενο του γερουνδιακού interficiendo

Clamore deinde ancillarum in cubiculum vocatus Brutus ad eam obiurgandam venit: κύρια πρόταση κρίσεως

venit: ρήμα

Brutus: υποκείμενο ρήματος και μετοχής vocatus

ad eam obiurgandam: εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού στο ρήμα venit.

Έχουμε υποχρεωτική γερουνδιακή έλξη, γιατί πριν την έλξη η φράση θα είχε ως εξής:

ad eam obiurgandum. Θα είχαμε, δηλαδή, εμπρόθετη αιτιατική του γερουνδίου με αντικείμενο

σε αιτιατική, που απαιτεί γερουνδιακή έλξη.

eam: υποκείμενο του γερουνδιακού obiurgandam

vocatus: επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος, Brutus.

Δηλώνει το προτερόχρονο. Ανάλυση μετοχής: cum Brutus vocatus esset ή postquam Brutus vocatus est/

erat

clamore: αφαιρετική του ποιητικού αιτίου (απρόθετη, γιατί δηλώνει κάτι άψυχο) ή του εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου στη μετοχή vocatus

ancillarum: γενική υποκειμενική στο clamore

in cubiculum: εμπρόθετος προσδιορισμός κίνησης σε τόπο στη μετοχή vocatus

deinde: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα venit

quod tonsoris praeripuisset officium: δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση, που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το venit. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο quod και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί εκφράζει υποκειμενική αιτιολογία. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού (praeripuisset), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (venit) και δηλώνεται το προτερόχρονο στο παρελθόν.

praeripuisset: ρήμα

(Porcia): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

officium: αντικείμενο ρήματος

tonsoris: γενική κτητική στο officium

Cui secreto Porcia [...] inquit: κύρια πρόταση κρίσεως

inquit: ρήμα

Porcia: υποκείμενο ρήματος

cui: έμμεσο αντικείμενο ρήματος. Η πρόταση που ακολουθεί μέσα στα εισαγωγικά («non est hoc» [...]) «temerarium factum meum, sed certissimum indicium amoris mei erga te tale consilium molientem» αποτελεί το λογικό άμεσο αντικείμενο του ρήματος inquit

secreto: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρήμα inquit

«non est hoc» [...] «temerarium factum meum, sed certissimum indicium amoris mei erga te tale consilium molientem: κύρια πρόταση κρίσεως. Βρίσκεται σε ευθύ λόγο.

non est: ρήμα

hoc: υποκείμενο ρήματος

factum/indiciu: κατηγορούμενα στο hoc. Συνδέονται μεταξύ τους με τον αντιθετικό σύνδεσμο sed

temerarium/meum: ομοιόπτωτοι επιθετικοί προσδιορισμοί στο factum

certissimum: ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο indicium

amoris: γενική αντικειμενική στο indicium

mei: ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο amoris
erga te: εμπρόθετος προσδιορισμός της φιλικής διάθεσης στο amoris
molientem: επιθετική μετοχή, που λειτουργεί ως επιθετικός προσδιορισμός στο te.
Ανάλυση μετοχής: qui moliris /molire
consilium: αντικείμενο στη μετοχή molientem
tale: ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο consilium

experiri enim volui: κύρια πρόταση κρίσεως. Βρίσκεται σε ευθύ λόγο.

volui: ρήμα
(ego): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος και απαρεμφάτου
experiri: αντικείμενο ρήματος, τελικό απαρέμφατο (ταυτοπροσωπία)
quam aequo animo me ferro essem interemptura: αντικείμενο του απαρεμφάτου experiri.

quam aequo animo me ferro essem interemptura: δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, που λειτουργεί ως αντικείμενο του απαρεμφάτου experiri. Εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα quam και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της δευτερεύουσας πρότασης. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας (essem interemptura), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου, (volui, μέσω του απαρεμφάτου experiri), και δηλώνεται το υστερόχρονο στο παρελθόν.

essem interemptura: ρήμα
(ego): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος
me: αντικείμενο ρήματος (άμεση αυτοπάθεια)
animo: αφαιρετική του τρόπου στο interemptura essem
aequo: ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο animo
ferro: αφαιρετική του οργάνου στο interemptura essem
quam: επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού, ως επιτακτικό στο aequo

si tibi consilium non ex sententia cessisset»: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο si, γιατί είναι καταφατική. Με εξάρτηση από το experiri, που με τη σειρά του εξαρτάται από το volui, σχηματίζεται εξαρτημένος υποθετικός λόγος της ανοικτής υπόθεσης (1ο είδος) στο μέλλον. Συγκεκριμένα, στην υπόθεση έχουμε υποτακτική υπερσυντελικού (cessisset) και στην απόδοση πλάγια ερωτηματική πρόταση (quam aequo animo me ferro essem interemptura).

Τροπή σε ανεξάρτητο υποθετικό λόγο:

Υπόθεση: si [...] non ex sententia cesserit (οριστική συντελεσμένου μέλλοντα)
Απόδοση: quam [...] interimam?? (ευθεία ερώτηση – οριστική μέλλοντα)

non cessisset: ρήμα

consilium: υποκείμενο ρήματος

tibi: δοτική προσωπική αντιχαριστική στο non cessisset

ex sententia: εμπρόθετος προσδιορισμός του τρόπου στο non cessisset.

ΜΑΘΗΜΑ 49

Ετυμολογικοί συσχετισμοί λατινικών λέξεων με λέξεις ελληνικές ή άλλων ευρωπαϊκών γλωσσών

Porcia - Πορκία.

Bruti, Brutus - Βρούτος.

uxor - (γαλλ.) uxori-cide (= συζυγοκτονία).

vir - βιρτουόζος (< ιταλ. virtuoso).

inter-ficiendo [< interficio < inter + facio], **officium** [< officio < ob + facio], **factum** [< facio]-> (αγγλ.) facts (= γεγονότα), factory (= εργοστάσιο) // (γαλλ.) office (= γραφείο), officiel (= επίσημος).

Caesare - Καίσαρας, καισαρική (τομή), καισαρισμός.

cognovisset [< cognosco < cum + gnosco (αρχαϊκός τύπος του nosco)]- γιγνώσκω· νότα.

cultellum [< culter]- σκάλ-λω· σκαλίζω // (αγγλ.) co(u)lter (= μαχαίρι).

tonsorium, tonsoris [< tonsor < tondeo] - (αγγλ.) tonsure (= κουρά) // (γαλλ.) tondre (= κουρεύω).

unguium - όνυξ- νύχι // (αγγλ.) ungula (= σπλή).

re-secandorum [< re-seco] - σέγα [< (ιταλ.) sega (= πριόνι)].

causa - (γαλλ.) cause (= αιτία), accusation (= κατηγορία).

forte - φουρτούνα (< ιταλ.) // (γαλλ.) fortune (= τύχη).

elapso [< elabor < ex + labor] - λαμβάνω // (αγγλ.) labor (= μόχθος) // (γαλλ.) laborieux (= κοπιώδης).

vulneravit [< vulnero < vulnus]- ούλή (= επουλωμένο τραύμα) // (αγγλ.) vulnerable (= τρωτός, ευπαθής).

clamore [< clamor < clamo] - ρε-κλάμα [< γαλλ. reclame (= διαφήμιση)].

ancillarum - (αγγλ.) ancillary (= επικουρικός).

cubiculum - κουβούκλιο // (αγγλ.) shower cubicle (= καμπίνα λουτρού).

vocatus [< voco < vox] - (αγγλ.) vocal (= φωνητικός), voice (= φωνή) // (γαλλ.) vocabilaire (= λεξιλόγιο).

obiurgandam [< obiurgo < ob + iurgo < iure ago]- άγω // (γαλλ.) justice (= δικαιοσύνη) // (αγγλ.) justice // (γαλλ.) juste (= δίκαιος).

venit [< venio]- θαίνω// (γαλλ.) venir (= έρχομαι), avenue (= λεωφόρος).

prae-ripuisset [< praeripio < prae + rapio] - (γαλλ.) rapt (= απαγωγή).

secreto [< secretus < se-fero], **certissimum** - κρίνω// (γαλλ.) secret (= μυστικό), certain (= βέβαιος).

est, essem - εμί.

indicium [< index < indico < in + dico] - δείκ-νυμι (= δείχνω) // (γαλλ.) dictionnaire (= λεξικό), dictee (= ορθογραφία, υπαγόρευση).

amoris [< amor] - αμόρε (< ιταλ.) // (γαλλ.) amour (= αγάπη), ami (= φίλος).

ex-periri [< ex-perior] - πείρα, πειρατής άπειρος, απειρία// εξπέρ< (γαλλ.) expert (= ειδικός)].

volui [< volo] - θούλομαι // (αγγλ.) volunteer (= εθελοντής).

aequo - (αγγλ.) equal (= ίσος).

animo - ανιμισμός (< γαλλ.) / άνεμος.

ferro - (γαλλ.) ferreux (= σιδηρούς).

inter-emptura [<interimo <inter + emo] - (γερμ.) nehmen (= παίρνω).

sententia [< sentio] - (αγγλ.) sentence (= απόφαση)).

cessisset [< cedo] - (γαλλ.), ceder (= παραχωρώ), re-cession (= ύφεση, επιβράδυνση).